Tekst: Yvon Sweere. Foto's: Ron Baltus.

Yvon Sweere is psycholoog en gedragstherapeut voor katten. Zij is aangesloten bij Tinley en in het bezit van het keurmerk van de Stichting Kwalitatieve Gedragstherapie voor Katten. Voor Kattenmanieren schrijft ze artikelen over kattengedrag op basis van wetenschappelijke inzichten.

Vijf misverstanden over gedragsproblemen

Katten zijn erg leuk gezelschap. Soms kunnen ze echter ook vervelend gedrag vertonen, zoals onzindelijkheid of agressie. Over de oorzaken van gedragproblemen bestaan nogal wat misverstanden. Deze leiden niet alleen tot een verkeerde aanpak, maar vaak ook tot het onnodig afstaan van een kat. In dit artikel worden vijf veel voorkomende misverstanden over gedragsproblemen bij katten besproken en worden er tips gegeven.

Onzindelijkheid wordt vaker veroorzaakt door een overdekte kattenbak dan door stress.

Misverstand 1:
Een onzindelijke kat is een gestreste kat

Onzindelijkheid komt heel veel voor bij katten en de heersende gedachte is dat stress daarin een grote rol speelt. Stress kan urinewegproblemen veroorzaken die op hun beurt tot onzindelijkheid kunnen leiden. Maar als een medische oorzaak door de dierenarts is uitgesloten, is de boosdoener bijna altijd de kattenbak. Katten hebben duidelijke voorkeuren voor het doen van hun behoeften en daar voldoen de meeste kattenbakken niet aan. Vieze bakken, overdekte bakken, te weinig bakken, te kleine bakken, verkeerde vullingen en verkeerde locaties. Allemaal redenen voor een kat om ergens anders zijn behoeften te doen. Als een kat eenmaal de bak gaat mijden, kan hij vervolgens vrij snel leren dat een andere locatie beter aan zijn wensen voldoet. De bank, deurmat of bed zijn niet overdekt, wel schoon, ruim en rustig, en prettig voelend aan de pootjes; prima plekken om er voortaan te plassen of te poepen! Als gevolg van een verkeerd 'kattenbakmanagement' ontstaat er dus al snel een geconditioneerde (aangeleerde) onzindelijkheid, een door gedragstherapeuten veelvuldig gestelde diagnose.

Tip: Als uw kat onzindelijk is, laat dan als eerste de urine onderzoeken. Is er geen medische oorzaak, ga dan als eerste aan de slag met de kattenbakken. Op www.mijnkatisonzindelijk.nl vindt u tips voor een goed kattenbakmanagement. Is het probleem dan nog niet opgelost, dan is de onzindelijkheid waarschijnlijk geconditioneerd en kan een gedragstherapeut u helpen de conditionering te doorbreken.

Misverstand 2:
Een kat weet wanneer hij iets gedaan heeft wat niet mag

Eigenaren die een kat straffen zijn er vaak van overtuigd dat de straf werkt. Als ze thuiskomen en ontdekken dat de kat iets gedaan heeft wat niet mag, kruipt of rent de kat immers weg. 'Hij weet dat het niet mag' is dan de gedachte. Maar een kat die bij thuiskomst wegkruipt of -rent, beseft niet dat hij iets heeft gedaan wat niet mag. Wat de eigenaar ziet is zijn angst voor staf; de kat heeft uit ervaring geleerd dat hem iets vervelends staat te wachten en probeert dit te vermijden. Katten leren dus wel – namelijk de associatie 'eigenaar = onaangenaam' – maar hebben geen besef van goed en kwaad. Een kat zal dus niet bedenken dat hij bijvoorbeeld op de bak had moeten plassen als hij wordt gestraft voor een plas in huis. Straf leidt in dat geval tot angst voor de eigenaar en tot plassen in huis in afwezigheid van de eigenaar, maar niet tot plassen in de bak. Het heeft dus niet het gewenste effect.

Tip: Straf uw kat niet, maar ga op zoek naar de oorzaak van het ongewenste gedrag. Waarom vertoont de kat het gedrag? Wil hij op het aanrecht omdat hij vanaf het aanrecht een mooie hoge overzichtsplek heeft? Krabt hij aan de bank omdat er geen geschikte krabpaal is? Plast hij buiten de bak omdat de bak overdekt of vies is? Bied de kat vervolgens datgene aan wat u denkt dat de kat nodig heeft.

Misverstand 3:
Katten met problemen moeten het uitvechten

Katten kunnen om verschillende redenen problemen met elkaar hebben. Het zijn territoriale dieren die hun territorium verdedigen, dus een nieuwkomer in huis kan tot een conflict leiden. Ook kunnen katten die elkaar kennen plots een conflict krijgen, bijvoorbeeld als gevolg van redirectie-agressie. Hiermee wordt bedoeld dat een kat opgebouwde spanning (bijvoorbeeld door het zien van een buurkat in de tuin) afreageert op een ander die niets met de spanning te maken heeft. Het veel gehoorde advies bij onderlinge problemen is dat je het katten moet 'laten uitvechten'. Dit leidt echter vaak tot een verergering van de situatie. Een conflict zorgt vrijwel direct voor onaangename associaties ('jij bent eng') dus ieder gevecht wat daar op volgt zal deze onaangename associatie versterken en tot meer wantrouwen leiden. Vaak ontstaat er ook stress en angst bij een of beide katten waardoor de volgende keer de vlam nog sneller en heviger in de pan kan slaan.

Tip: Als katten die samenleven opeens hevige agressie naar elkaar vertonen, is het belangrijk dat u de katten direct van elkaar scheidt en in een aparte kamer laat kalmeren. Sommige katten zijn na een paar uurtjes gekalmeerd, andere katten hebben daar een paar dagen voor nodig. Een nieuwe kat moet altijd voorzichtig geïntroduceerd worden. Op www.mijnkatisagressief.nl vindt u een stappenplan voor de juiste introductie.

Katten die een serieus conflicten met elkaar hebben, kunnen beter gescheiden worden.

Misverstand 4:
Een agressieve kat moet je laten zien wie de baas is

Onder het motto ‘je moet hem laten zien wie de baas is’ worden katten soms fysiek gestraft of tegen de grond gedrukt. Dit advies wordt vooral gegeven als het om agressieve katten gaat. Er zijn verschillende redenen waarom katten agressie vertonen maar het begrip ‘baas’ is hun vreemd. Wanneer een angstige kat zich in het nauw gedreven voelt, kan hij agressie in gaan zetten om uit de voor hem benarde situatie te komen. Ook pijn en stress kunnen tot agressie leiden. Een andere veel voorkomende vorm van agressie is spelagressie waarbij een kat ledematen aan ziet voor spel en prooi. In alle gevallen leidt fysieke straf tot een verergering van het probleem. Een angstige en gestreste kat zal zich nog meer bedreigd voelen en nog feller in de verdediging schieten. Bij een kat die spelagressie vertoont, zal fysieke straf tot nog meer (spel)opwinding leiden.

Tip: Vertoont uw kat agressie, kijk de kat dan niet aan, houd afstand en straf de kat niet. Laat de kat eventueel in een aparte kamer kalmeren. Blijft uw kat agressie inzetten, laat dan eerst een medische oorzaak uitsluiten door een dierenarts en schakel vervolgens deskundige hulp van een kattengedragstherapeut in.

Misverstand 5:
Hij doet het om te pesten, uit protest of jaloezie

Mensen plakken vaak menselijke emoties op het gedrag van hun kat, vooral jaloezie wordt vaak als verklaring voor probleemgedrag gegeven. De kat sproeit in huis of is agressief omdat hij jaloers is op de baby of op het nieuwe kitten. Jaloezie, schuldgevoel of schaamte zijn echter secundaire emoties, en anders dan primaire emoties zoals angst, woede of plezier, delen katten dit soort emoties niet met mensen. Secundaire emoties zijn namelijk zelfbewuste emoties: emoties die gerelateerd zijn aan zelfbewustzijn en hoe andere op ons reageren.
Bij katten is zelfbewustzijn niet aangetoond. Bij kinderen ontstaat jaloezie ook pas op de leeftijd van drie jaar, en daarbij is de opvoeding en de cultuur ook van invloed. Het gedrag van katten is vaak op andere manieren te verklaren. Een kat die bijvoorbeeld niet meer speelt als er een kitten in huis komt en gaat blazen als het kitten te dichtbij komt, vertoont stress en angst en geen jaloezie. Een kat die gaat sproeien omdat er een baby is geboren voelt zich door alle veranderingen niet meer zeker van zijn territorium en wil zijn geurvlag achterlaten.

Tip: Bedenk dat katten wel angst, woede, plezier en lust kennen maar geen jaloezie, schaamte, trots of schuldgevoel. Probeer een alternatieve verklaring voor het gedrag te vinden door u te verdiepen in de lichaamstaal en de natuurlijke behoeften van katten. Volg bijvoorbeeld een workshop over kattengedrag bij diergedragspecialist Tinley.

Een angstige kat die zich in het nauw gedreven voelt, kan agressie in gaan zetten.

Katten kennen wel angst, woede, plezier en lust, maar geen jaloezie, schaamte, trots of schuldgevoel.

Raadpleeg een deskundige

Misverstanden over gedragsproblemen kunnen leiden tot een verkeerde aanpak. Hiermee zijn katten niet geholpen maar eigenaren ook niet. Eigenaren geven vaak onnodig geld uit aan allerlei hulpmiddelen. Een middel tegen stress heeft bijvoorbeeld geen enkel effect als een kat onzindelijk is vanwege het kattenbakmanagement.

Daarom is het verstandiger een analyse van het probleemgedrag te laten maken door een kattengedragstherapeut. Een gedragsdeskundige kan de oorzaak van het probleem vaststellen en adviezen geven die aansluiten bij de oorzaak. Een overzicht van gediplomeerde en ervaren gedragstherapeuten is te vinden op de website van diergedrag specialist Tinley.

Meer weten?

Neem voor meer informatie contact op met diergedragsspecialist Tinley, op www.tinley.nl, of telefonisch op 0900 - 2020653.